

OILAVIY AJIRIMLARNING SABABLARI

Qarshiboyeva Dilfuza -JDPU, Umumiy psixologiya kafedrası o'qituvchisi (ilmiy rahbar)

Amrullayeva Sevinch- JDPU, Psixologiya (amaliy psixologiya) yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Oilaviy ajrimlar turli sabablarga ko'ra yuzaga kelgani holda, ajralish ham turli oqibatlarni keltirib chiqaradi. Maqolada oilaviy ajrimlarning sabablari va oqibatlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: ajralish, turmush o'rtoq, to'liq bo'lmagan oilalar, stress, iqtisodiy qiyinchiliklar, hissiy bog'liqlik, ajralishning ijtimoiy oqibatlari.

Oila – jamiyatning asosiy bo'g'ini, muqaddas maskan. Insoniyatning eng sof, pokiza tuyg'ulari, kamolatga yetish bosqichi oila bag'rida shakllanadi. Oilada ma'naviy muhit sog'lom bo'lsa, oila mustahkam bo'ladi. Biroq bugungi kunda jamiyatimizda ko'plab oilalarning ajralish holatlariga guvoh bo'layapmiz. Ajralish – bu eng kuchli hissiy va ruhiy zarba bo'lib, u turmush o'rtoqlar uchun izzsiz bo'lmaydi.

Ayol ko'pincha ajrashgandan keyin yolg'iz qoladi. Kimnidir omadi chopmaydi va boshqa turmush qurmaydi, kimdir munosabatlar takrorlanishidan qo'rqadi va kimdir, ayniqsa, 40 yoshdan oshgan ayollar, o'z eriga taqdirini topshirib, itoat qilib yashashdan ko'ra yolg'iz yashashni afzal ko'radi. Ularning allaqachon katta yoshli bollari bor va ular o'z hayotlarini faqat o'zlariga o'z manfaatlariga bag'ishlashlari mumkin.

Aralishlar sonining ko'payishi, odatda, ko'plab er-xotin uchun ham, ularning farzandlari uchun ham ajralish bilan birga keladigan muammolarni boshdan kechirishlariga olib keladi. Ajralish bolalarning ruhiyatiga jiddiy ta'sir qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar, odatda, ota-onasining ajrashishida o'zlarini aybdor deb his qilishadi. Kattaroq bolalar o'zlarining g'azabini to'g'ridan-to'g'ri ifodalaydi. Aksariyat bolalar ajrimdan keyin bir yoki ikki yil ichida tinchlanadi, garchi ularning ba'zilari, hatto, ota-onasi boshqa turmush qursa ham, ular ajrashgandan keyin 5 yil yoki undan ham ko'proq vaqt davomida o'zlarini baxtsiz va yolg'iz his qiladilar.

Bugungi kunda odatiy kundalik qiyinchiliklar tufayli ajralish uchun murojaat qiladigan ko'plab turmush qurgan juftliklar mavjud. Biroq shunday juftliklar ham borki, tomonlardan biri nikohni qiladi, ikkinchisi esa o'zining shaxsiy e'tiqodlarini o'zgartira olmaydi. Natijada birgalikda yaxshi yashay olmaydigan juftlikka aylanadilar. Ajrashishning barcha oqibatlarini shartli ravishda uch guruhga bo'lish mumkin:

1. Ajrashuvchilarning o'zlari uchun oqibatlari.

2.Bolalar uchun oqibatlari.

3.Jamiyat uchun oqibatlari.

Ajirimlarning sabablaridan yana biri kelinning sabrsizligi, qanoatsizligi ham sabab bo'ladi.Keyin esa o'z o'g'lining hayotiga aralashadigan onalarimiz, singillarimiz ham sabab bo'lishayпти. Oilaviy janjallar,uydagi bu vaziyatlardan charchagan erkak mehri ko'chadan izlaydi,qarabsizki, bir butunlikda qilingan oila barbod bo'ladi.Ayol kishi shunday vaziyatda sabrli,qanoatli bo'lishsa,oilasi albatta yaxshi bo'ladi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, ajralish bu amalga oshmagan munosabatlarning va muvaffaqiyatsiz oilaviy hayotning qonuniy rasmiylashtirilishidir.Ammo barchasi begonalik hissi paydo bo'lishi, turmush o'rtoqlarning bir-biriga nisbatan befarqligi, ishonch va sevgining yo'qolishidan boshlanadi. Xullas, er-xotin ajrashganda,oilaviy munosabatlar ham buziladi,sobiq ularning hayoti butunlay o'zgaradi, odam haqiqatan ham yangi hayot boshlashi, yangi voqelikka moslashishi kerak va bu juda ko'p narsani talab qiladigan jiddiy zo'riqish, stressdir. Er va xotinning ajralishishi juda og'ir kechishi barobarida erkaklar hamma narsada ayollarni ayblashga moyil. Butun tarbiya tizimi uchun og'ir aybdorlik hissiga ko'nikkan ayollar bu tuyg'uni osongina qabul qiladilar.Ayoldagi bu aybdorlik hissi, turmush o'rtog'i, qarindoshlari va ba'zan do'stlari va tanishlarining og'ir ayblovlari soyasida bir necha hafta yoki oy davomida depressiyani qo'zg'atishi mumkin.Farzandi bor ajrashgan ayollar iqtisodiy qiyinchiliklar, vaqt yetishmasligi, jamoatchilik tomonidan ishonchsizlik va qoralash hissi kabi ko'plab qo'shimcha muammolarga duch kelishadi. Bu vaqtda ona o'z farzandlarini og'riq va xafagarchilik ramzi sifatida qabul qilishi mumkin.Ikkala holatda ham odamlar qalbdagi chuqur jarohat bilan ajrashadi, bu ba'zan ularning butun hayoti davomida ham yo'q bo'lib ketmaydi.Yillar davomida o'zi bilan g'amxo'rlik, e'tibor va iliqlik yillarini olib, yaqin va sevimli odamini tark etgan kishi, ko'pincha butun umri davomida bu yo'qotish bilan g'amxo'rlik bilan murosaga kela olmaydi. "Agar u boshqasiga ketgan bo'lsa, meni nima yomon tomonim bor?", Qanday qilib u mendan yaxshiroq?", "Agar men o'sha paytda boshqacha gapirganimda, u men bilan qolgan bo'lardi..." yoki "Agar men boshqacha qilganimda, u shu yerda bo'lar edi ..." degan savollar va xayollar uni qiynaydi.

Ayol kishi yoki erkaklar ajrashaman deb turmush qurishmaydi. Oilam tinch bo'lsin deb, tinmay ishlashadi, oilasini kam-ko'stini to'ldiradi, oila qurgan kunii bergan va'dasini ustidan chiqishga harakat qiladi.Ayol kishi esa bularning barchasiga sabr qilib, qanoat bilan yashab, shirin so'zini ayamay, oilasiga mehri bersa, ajirim degan balo ancha narida kezadi. Ular ajraldi ham deylik, farzandni aybi nima? Dunyoga otam va onamdan ayrilib yashayman,ularni mehriга to'ymayman demaydi-ku.Hurmatli ayollar va

erkaklar ajrashishdan oldin orqalaringizga bir qarab, sizdan ungan niholni barbod qilmang.

Ammo, eng muhimi, ajralish bolalarga ta'sir qiladi, ular hamma narsada o'zlarini ayblashadi. Shu sababli ularda noto'laqonlilik hissi rivojlanadi. Ular nimadir uchun o'zlarini aybdor va shuning uchun onam, dadam ketdi deb o'ylashadi, bu esa hayot uchun jarohatdir. Bunday bolalar uchun kelajakda o'z oilasini yaratish va uni saqlab qolish ancha qiyin bo'ladi.

Noming o'chsin seni yovuz ajralish,
Sen to'kkan ko'z yoshlar hovuz ajralish.
Sevgi birlashtirgan rishtani uzib,
Ne foyda ayt senga, ne kor ajralish.

Azizlarim, ajrashishdan oldin yaxshilab o'ylang, ota-onangizni, muhimi farzandingizni o'ylang. So'nggi pushaymon – o'zingga dushman bo'lib qolmasin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <http://www.psy-doktoe.ru/book01-57.php>
2. http://knowledge.allbest.ru/sociology/2c0b65635b2bc68b5d53a89421316c27_0.html.
4. Атамуродова, Р. Қ., & Ўтамуродова, Г. (2023). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА МИЛЛИЙ ҒУРУРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ.(АБДУЛЛА ОРИПОВНИНГ «СОҲИБҚИРОН» ДОСТОНИ МИСОЛИДА). *Oriental Art and Culture*, 4(2), 683-688.
5. Usmonova, M. (2023). OILAVIY NIZOLARDA FARZAND VA OTA-ONA MUNOSABATLARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, (1).
6. Usmonova, M. (2023). OILAVIY NIZOLARDA FARZAND VA OTA-ONA MUNOSABATLARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, (1).
7. Usmonova, M. (2023). O'SMIRLARNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI HAQIDA. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 3(3).
8. Usmonova, M. (2023). МАКТАБДАН TASHQARI TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARNI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH TALABLARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 3(3), 152-155.
29. Мамараймова, Р. (2024). КАК НЕ ПОДДАВАТЬСЯ ПРОВОКАТСИЯМ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 4(2), 23-29. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9644>
9. Р.У.Мамараймова. (2022). ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ИНТЕРФАОЛ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНШНИНГ МАЗМУН МОХИЯТИ. *EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH*, 2(12), 513–517. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7337651>

10. Mamaraimova, R. (2022). УМУМ ТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 2(6). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5549>
11. Mamaraimova, R. (2021). КИЧИК МАКТАБ ЁШИ ЎҚУВЧИЛАР КОМПЕТЕНТЛИК ХУСУСИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ БАЪЗИ ЖИХАТЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, (2). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2967>
12. Odiljonova, X. (2024). O 'QUVCHILARDA VALEOLOGIK TAFAKKURNI O'STIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(1), 3-11.
13. Qarshiboyeva, G., & Odiljonova, X. (2022). ЎҚУВЧИЛАРДА ВАЛЕОЛОГИК БИЛИМНИ ОШИРИБ БОРИШ АСОСЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 2(5).
14. Odiljonova, X. (2024). "MEN" KONSEPSIYASIGA YONDASHUVLARNING O'ZIGA XOSLIGI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(1), 62-70.
15. Odiljonova, K. (2023). PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF HEALTHY THINKING IN STUDENTS. *Science and innovation*, 2(B4), 267-272.
16. Sangirova, N. (2024). SHAXS IJTIMOIYLASHUVIDA OILANING ROLI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 69-73. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9725>
17. Sangirova, N. (2024). ШАХСДА ГЕНДЕР УСТАНОВКАЛАРИНИНГ ЎЗИНИ-ЎЗИ ИДРОК ЕТИШ БИЛАН БОҒЛИҚЛИГИ МУАММОЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 74-81. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9749>
18. O'tamuradova, G. (2024). БЕРУНИЙНИНГ СОҒЛОМ АВЛОД ТАРБИЯСИ ҲАҚИДАГИ ПСИХОЛОГИК ҚАРАШЛАРИ . Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 95-103. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9764>
19. Mamaraimova, R. (2024). ПСИХОЛОГИЯ РЕЛИГИОЗНАЯ ИСПОВЕДИ И МЕДИТАЦИИ . Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 30-36. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9645>
20. Mamaraimova, R. (2024). КАК НЕ ПОДДАВАТЬСЯ ПРОВОКАЦИЯМ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 23-29. извлечено от <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/9644>

- 21.Ахмедова Насиба Ачиловна. (2022). КИЧИК МАКТАБ ЁШИДАГИ ЎҚУВЧИЛАРДА ИЖТИМОЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH, 2(12), 529–532. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7337671>
- 22.Р.У.Мамараимова. (2022). ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ИНТЕРФАОЛ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНШНИНГ МАЗМУН МОХИЯТИ. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH, 2(12), 513–517. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7337651>
- 23.Мамараимова, Р. (2022). УМУМ ТАЪЛИМ МАКТАБЛАРИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 2(6). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/5549>
- 24.Мамараимова, Р. (2021). КИЧИК МАКТАБ ЁШИ ЎҚУВЧИЛАР КОМПЕТЕНТЛИК ХУСУСИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ БАЪЗИ ЖИХАТЛАРИ. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, (2). извлечено от <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/2967>